

Assessment of Garden Dwelling Potential Applying the Method of Semantic Differential

---

Branka ANIČIĆ

SUMMARY

Historic development of individual dwelling areas in various types of detached houses shows considerable variations in structure and in habitation potentials. High dwelling potentials was primarily seen in the close connection and functional and formal entwinement of interior and exterior areas, which gave them a distinctive habitation quality, especially in garden spaces. In recent times, the dwelling function of gardens has almost completely disappeared, which is essentially reflected in the relationship of a house towards its physical environment, which is characterized by distinctive structural and social alienation. In consequence, use of gardens for dwelling is losing its significance to other, anthropogenically less important functions, such as gardening, parking, etc. This type of habitation structure, which uses up the largest respective land areas, thus loses its main advantage over systems of collective habitation. Poor knowledge and research into the phenomenon of links between interior and exterior dwelling areas (the house and the garden), combined with the lack of socio-psychological understanding of dwelling qualities, have resulted in the absence of criteria and parameters for a more purposeful planning of single-family houses and their environments. The survey has established environmental and psychological perspectives and individual preferences concerning gardens and their constituent elements. The results obtained have confirmed the hypothesis that, among various types of individual habitation structures, the key factor of garden dwelling capacity are the physical characteristics of house and garden. Close structural connection between the interior and the exterior is particularly important, with the conceptual design of the garden providing maximum intimacy. Dwelling quality of a detached house therefore depends long-term on integrated and mutually harmonized structural concepts of the house and the garden.

KEY WORDS

---

dwelling potential of garden, detached single-family house, garden

E-mail: banicic@agr.hr
Department of Landscape Architecture
Faculty of Agriculture University of Zagreb
Svetošimunska 25, 10000 Zagreb, Croatia
Received: September 16, 1999

Procjena boravišnog potencijala vrtnog prostora metodom semantičkog diferencijala

---

Branka ANIČIĆ

SAŽETAK

Povijesni razvoj individualnog boravišnog prostora kod raznih tipova individualne kuće pokazuje znatne razlike u njegovoj strukturi kao i u njegovim potencijalima za stanovanje. Visoki stupanj boravišnosti potenciran je u prvom redu kroz tijesnu vezu između unutrašnjega i vanjskoga prostora, kroz veliku povezanost i funkcionalno-formalnu isprepletenost ove dvije prostorne cjeline na čemu se zasnivao njihova posebna kvaliteta stanovanja, prije svega u vrtnome prostoru. U novije se vrijeme gotovo potpuno izgubila boravišna kvaliteta vrta, što se očituje prije svega u odnosu između kuće i njezine fizičke okoline, okarakterizirane jednim naglašenim strukturalnim i socijalnim otuđenjem. Posljedica toga je neznatno korištenje vrta za boravak i u njemu prevladavaju druge za čovjeka manje važne funkcije kao što su uzgoj bilja, parkiranje i sl. Time, ovaj tip stambene izgradnje koja ujedno troši najveće površine zemljišta, gubi svoju glavnu prednost u usporedbi sa sistemima kolektivnog stanovanja. Izostanak kriterija i parametara za svrsishodnije planiranje jednoobiteljske kuće i njezina okoliša uvjetovani su nedostatkom socijalno-psiholoških spoznaja u pogledu na boravišne kvalitete, kao i pomanjkanjem istraživanja fenomena povezanosti boravišnog prostora kuće i vrta. Tim je povodom provedeno anketno istraživanje sa ciljem da se o navedenom pridobiju individualne spoznaje i sklonosti. Dobiveni su rezultati potvrdili hipotezu da su u raznolikoj tipologiji individualne stambene izgradnje od ključnog značaja za boravišni potencijal vrta, upravo fizička svojstva i kuće i vrta. Posebno strukturalni odnos interijera i eksterijera koji odražava veliku međusobnu povezanost, a sam uređivački koncept vrta osigurava maksimalnu intimnost. To znači da boravišna kvaliteta samostojeće kuće ovisi dalekosežno o jedinstvenom i međusobno usuglašenom strukturalnom konceptu kuće i vrta.

KLJUČNE RIJEČI

---

boravišni potencijal vrta, jednoobiteljska samostojeća kuća, vrt

E-mail: banicic@agr.hr

Zavod za ukrasno bilje, krajobraznu arhitekturu i vrtenu umjetnost

Agronomski fakultet Sveučilišta u Zagrebu

Svetošimunska 25, 10000 Zagreb, Hrvatska

Primljeno: 16. rujna 1999.

UVOD

Nova su društvena i socijalna zbivanja, uz porast standarda utjecali na aktualnost i zainteresiranost sve većeg broja ljudi da samoinicijativno grade kuću s vrtom. Ti su uvjeti uz masovnost stihijske gradnje uzrokovali zamjetnu stagnaciju boravišne kvalitete vrta pri gradnji samostojeće jednoobiteljske kuće.

Slabo poznavanje i istraživanje fenomena povezanosti boravišnog prostora kuće i vrta kao i nedostajanje socijalno-psiholoških spoznaja u pogledu na boravišne kvalitete, uvjetovali su izostanak kriterija i parametara za svrsishodnije planiranje jednoobiteljske kuće i njezina okoliša.

U jednoobiteljskoj kući očekuje najviši stupanj boravišne kakvoće. Spoznaje o tome, kako se one postižu pridobivene empirijskim istraživanjem, svakako bi bile koristan prinos ne samo općem poznavanju te problematike već i poboljšanju stambene kulture u nas.

Na boravišnu kakvoću jednoobiteljske kuće utječe i boravišni potencijal vrta. On ovisi o, fizičkom sklopu kuće i njezine okoline i to u prvom redu čvrstom vezom interijera i eksterijera, velikoj povezanosti i funkcionalno-formalnoj isprepletenosti ovih dviju prostornih cjelina, kao i o samom uređajnom konceptu vrta koji osigurava maksimalnu intimnost.

Istinitost te tvrdnje je provjerena istraživanjem svijesti šire javnosti. Na način da se ustanove ekološko-psihološki kriteriji mjerodavni za doživljavanje kvalitete boravka, kao i individualne preferencije u pogledima na vrt i njegove pojedinačne sastojke.

Pregledom je literature je utvrđeno da je na području Republike Hrvatske, kao i na području grada Zagreba, rađeno vrlo malo empirijskih istraživanja o fenomenu individualne stambene izgradnje. Vršena su sociološka istraživanja (Čaldarović 1975., 1982.) u kojima su istraživane globalne spoznaje sa ciljem pridobivanja smjernica koje bi mogle utjecati na opću politiku individualnog stanovanja. Na području grada Zagreba provedeno je istraživanje sa svrhom da se utvrdi tipična situacija jednoobiteljske kuće i njezin odnos s vrtom, koje je kasnije prošireno spoznajama o boravišnoj kvaliteti vrta (Anićić 1991, 1997.).

MATERIJAL I METODE

Predmet istraživanja je boravišna kvaliteta kuće i njezina vrta kao i strukture koje određuju boravišnu kvalitetu u vanjskome prostoru. Analizirane su organizacija, orijentacija, položaj i ravnina boravišnoga prostora u kući, kao i njegova strukturna povezanost s vrtom. Razmatrani su proporcija, karakter kuća, kao i njezina vizualna izloženost. Analize vrta usmjerene su na boravišno-ambijentalne komponente, kao što su oblik vrta, njegova složenost, uporaba, otvorenost i intimnost. Proširenje spoznaja o problemu i uvid u dosadašnja istraživanja utvrđeni su na osnovi pregleda relevantne literature,

karata i arhivske građe. Skice, grafikoni i fotografije poslužili su kao materijal na osnovi kojih se željelo jasno prikazati i protumačiti preferencije i želje ispitanika o prostornoj vrijednosti vrta na odabranim primjerima koje najpovoljnije odražavaju odnos prema kvaliteti boravka u vanjskom prostoru. Za te je potrebe izrađena anketa.

Anketa je provedena na području grada Zagreba metodom slučajnog izbora. Podaci su prikupljeni sredinom godine 1996. individualnim anketiranjem 150 ispitanika.

Anketni je upitnik koncipiran na osnovi ljestvice tipa semantičkog diferencijala, uvriježene metode estetske prosudbe značaja nekog prostora na osnovi opažanja (Grant 1976.; Zube 1978.; Coeterier 1983.; Kučan 1996.; Kravanja 1986.; Marušić i sur. 1987.).

Ljestvica je formulirana slično načinu kojim se služio Nohl (1974., 52-54) kad je ocijenjivao tri otvorene gradske površine u Hanoveru u traženju najpovoljnijeg prostora za odmor i rekreaciju, kao i Mehrabian (1974., 6), kao instrument vrednovanja okoline u cjelini. Na osnovi već postojeće liste 110 različitih pridjeva i 30 bipolarnih pridjeva sastavljena je ljestvica tipa semantičkog diferencijala iz 20 ljestvica s osobinama kojima se izražava neka prostorna vrijednost, kompleksnost, harmonija, ambivalencija. Ta je ljestvica bila provjerena prethodnom anketom (početkom god. 1996.), na osnovi koje je formirana konačna ljestvica sastavljena od 13 (sedam stupnjevanih) ljestvica (od +3 do -3).

Mjerilo za izbor fotografija, koje su ispitanici prosuđivali bile su situacije s primjerima u kojima je manje više ostvarena boravišna povezanost unutrašnjega i vanjskoga prostora. One su morale posjedovati:

- vidljive fizičke strukture koje su povećavale ili smanjivale tu značajnost
- zatvorenost vrtinoga prostora
- otvorenost i povezanost unutrašnjega boravišnoga prostora s vrtom i obrnuto
- proporcije koje su ostvarene povezanošću kuće sa vrtom.

Rezultati ispitivanja bili su obrađeni s pomoću statističkog programa SPSS/PC+. U statističkoj obradi rezultata primjenjeni su postupci za dobivanje deskriptivnih statističkih pokazatelja (mjere središnje tendencije i raspršenja). A provjera razlika u rezultatima pojedinih skupina ispitanika izvršena je korelacijskom analizom, t-testom i analizom varijance. Za sva važnija križanja kategorijalnih varijabli izrađene su kontingencijske tablice, a statistička je značajnost testirana testom χ^2 . Za ljestvice tipa semantičkog diferencijala izrađeni su profili na temelju odgovarajuće mjere središnje tendencije.

REZULTATI

Komparativni kulturni osvrt

Dojam pojedine fotografije izazvan njezinim promatranjem, najbrže se može razabrati iz grafičkoga prikaza ocjena. Stoga su rezultati ovog istraživanja prikazani grafički s pomoću profila nastalih na osnovi aritmetičke sredine, medijana i moda.

Za svaku od ocijenjenih fotografija izračunan je potom ukupan prosjek (za sve elemente), na osnovi kojeg su sve fotografije razvrstane u ljestvicu (tablica 1).

Tablica 1. Ljestvica prostornih situacija kuće i vrta na fotografijama - na osnovi ukupnoga prosjeka
Table 1. Scale of situations of the photographed house and garden based on total average

Profil Profile	Poredak Scale	Ukupni prosjek Total average
7.	1	2.677
8.	2	1.312
6.	3	0.792
3.	4	0.748
5.	5	0.509
2.	6	0.298
4	7	- 0.729
1.	8	- 1.448

Analiza uporabe ljestvice statističkog diferencijala

Ispitanici su na osnovi osam fotografija ocjenjivali raznolike situacije koje su proizašle iz drukčijeg odnosa kuće s vrtom. Svaka je fotografija svojevrsan primjer na kojoj su bolje ili lošije prikazane značajke boravišne kvalitete vrtoga prostora. Isti ili slični strukturni elementi su u raznolikim situacijama oblikovale drukčije prostorne vrijednosti koje su djelovale tako da su ih ispitanici različito percipirali i ocjenjivali. Ocjene su donesene na osnovi estetske prosudbe tih situacija u kojima su vrednovani: povezanost boravišnog prostora u kući i u vrtu, sklad, tekstura, red, prepoznatljivost, zatvorenost, složenost. To su osnovni elementi koje je utvrdio Kaplan (1977.) i po kojima se lako otkrivaju preference ispitanika na različite vrste situacija u okolišu.

Ljestvica u tablici 1. pokazuje poredak kojim su ispitanici i svrstali situacije od najbolje do najlošije. Najboljom se pokazala u cijelosti fotografija uz profil 7. ($x = 2.7$) a najlošijom fotografija uz profil 1. ($x = -1.5$). Ta je situacija ocjenjena najlošijom zbog toga što je izostala bilo kakva prepoznatljiva prostorna artikulacija. Može se reći da su tu, osim nedostatka povezanosti boravka u kući s vrtom i potpune vizualne izloženosti, izostali ostali strukturni elementi koji odražavaju neke prostorne i oblikovne vrijednosti. Mod je pokazao da je u nizu pridjeva najviše dominirala potpuno negativna frekvencija rezultata.

Nasuprot njoj prostorni prikaz vrta na fotografiji, profil 7. pokazao se optimalnim jer sadrži sve oblikovne vrijednosti. To su neposredna povezanost dnevnog boravka i vrta istom ravninom, djelomična zaklonjenost toga prijelaza nadstrešnicom, popločana terasa uz kuću,

kompleksna raščlanjenost prostora, osunčanost i sjena, dubina percepcije kroz plohu travnjaka i potpuna vizualna zatvorenost sa svih strana. Tu se medijan i mod preklapaju u frekvencijama najviših vrijednosti. Križanjem varijabli statistički se značajna razlika pokazala jedino s obzirom na spol, pri čemu toj situaciji veću prednost daju žene.

Fotografija uz profil 8., po ljestvici prihvatljivosti nalazi se na drugome mjestu ($x = 1.3$). Ta situacija posjeduje dobre strukturne elemente boravišnosti kao i prethodna, ali su nedostatak kompleksnosti i napose slaba vizualna zatvorenost umanjili njezinu vrijednost. To dokazuje, a pokazat će se i na drugim primjerima, da ispitanici vizualnu zatvorenost ocjenjuju kao jednu od važnih strukturnih atributa za ugodnost prostora, posebno ako on pritom služi proširenom boravku na otvorenom. U te dvije situacije prevladavaju pridjevi *dobar, lijep, privlačan, ugodan, uređen*, koji tim opisom obuhvaćaju i potpuno zadovoljenje boravišnih kvaliteta u vrtu.

Za prizor uz profil 6. ispitanici su se također opredijelili u pozitivnome smislu ($x = 0.8$) jer jasno pokazuje idealnu povezanost interijera i eksterijera. Proglasili su je *praktičnom, dobro povezanom i dobro vizualno zaštićenom*. Slabija ocjena pridjeva *dobro, lijepo i privlačno* proizlazi iz nedostatka ključnih elemenata vizualnog i osjetilnog doživljavanja (to su kompleksnost, natkrivenost prijelaza, ploha, teksture i sl.). I ovdje se pokazalo, da je ova situacija značajnija ženama, koje ju smatraju, boljom i vrednijom.

Fotografija uz profil 3. ($x = 0.7$) jednako tako posjeduje sve gotovo idealne attribute boravišne kvalitete u vrtu. Unatoč tome ispitanici su je ocijenili dosadnom i previše jednostavnom. Taj je rezultat vjerojatno proizašao iz vrlo jednostavnog i skromnog oblika kuće. No, pridjevi *praktično, dobro povezano* ostavljaju povoljan dojam boravišnog odnosa i povezanosti kuće s vrtom.

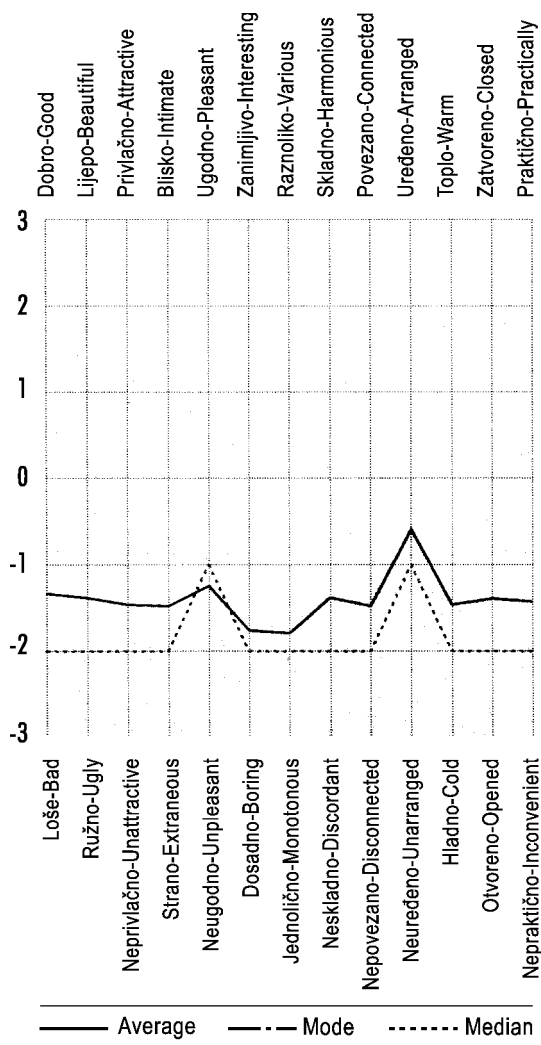
Križanjem ove situacije s neovisnim varijablama pokazala se statistički značajna razlika samo u varijablama trenutačnoga stanovanja. Ispitanici koji žive u *kući u nizu* u usporedbi s ispitanicima koji žive u *stanu* u stambenoj zgradi, ovu su situaciju ocijenili nešto bolje. Tu su posebno bili naglašeni pridjevi *lijepo, privlačno, ugodno, skladno i toplo*. Može se reći da je ta situacija prihvatljivija stanovnicima kuće u nizu zato što je ona vrlo slična njihovoj stambenoj sredini. Inače dobro organiziran zgusnuti oblik individualne stambene izgradnje (u ovom slučaju kuća u nizu) projicira jednostavne, ali dobro boravišno povezane situacije. Isto se tako ona pokazala statistički značajnijom i zanimljivijom ženama.

Fotografija uz profil 5. po ocjeni ispitanika se nalazi u sredini ljestvice ($x = 0.5$). Taj primjer ocjene atrijske kuće zapravo pokazuje koliko je stran i nepoznat takav oblik stambene gradnje. Ispitanici zbog toga, zapravo, nisu mogli dokučiti što se zbiva s druge strane ograde i odlučili su se na prosudbu vanjskog dojma, koji je znatno umanjio njezinu vrijednost u ocjeni. Tome su, sigurno pridonijeli nedostatak zelenila i njima neprihvatljiv oblik ograđivanja. Unatoč tome, nešto su bolje ipak ocijenili pridjeve *zatvoren, povezan i praktičan*, što upućuje na to da su ipak naslutili neke naznake boravišne kvalitete koje takva

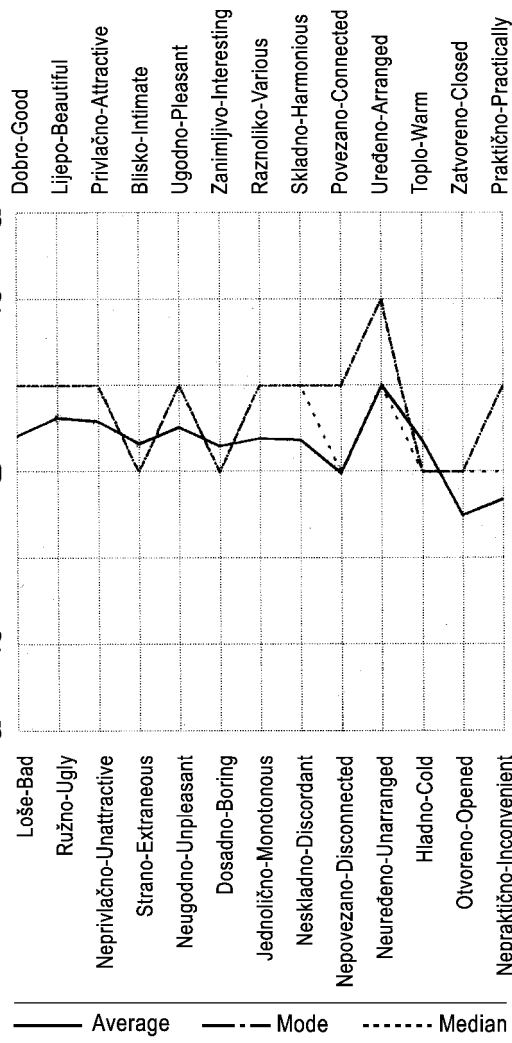
Profil 2. Fotografija kuće čiji je vrtni prostor dobro raščlanjen raznolikim biljnim materijalom. Ulaz je u kuću u nivou s vrtom, ali nema veće boravišne povezanosti jer se stambene prostorije u kući nalaze na katu.

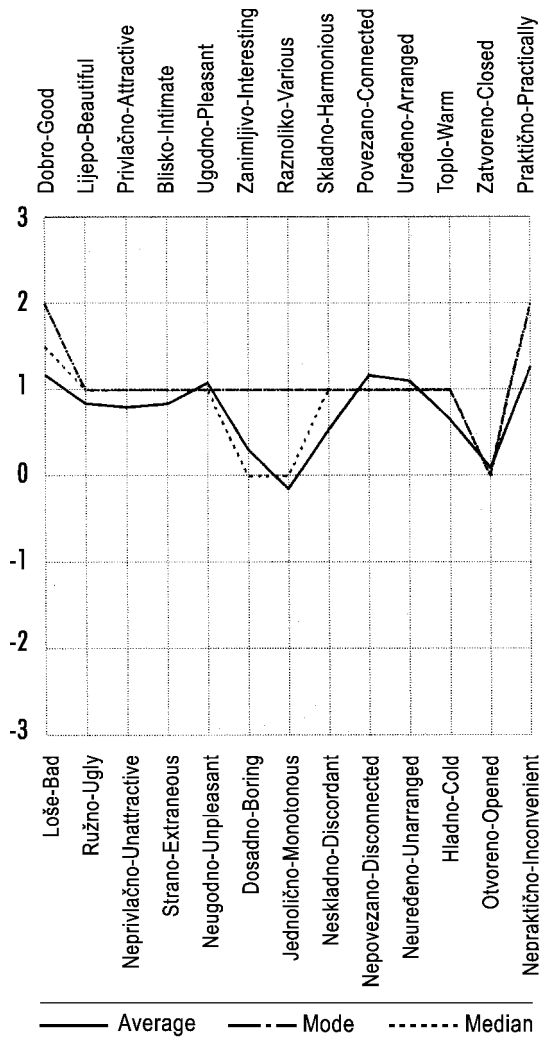
Profile 2. Photograph of a house with good garden space arrangement achieved by distribution of diverse plant material. Entrance into the house is from the garden level, but dwelling connection is poor, as the habitation premises are in the first floor of the house

Profil 1. Boravišni se prostor u kući nalazi u visokome prizemlju

Profile 1. Dwelling space of the house is in the raised ground floor

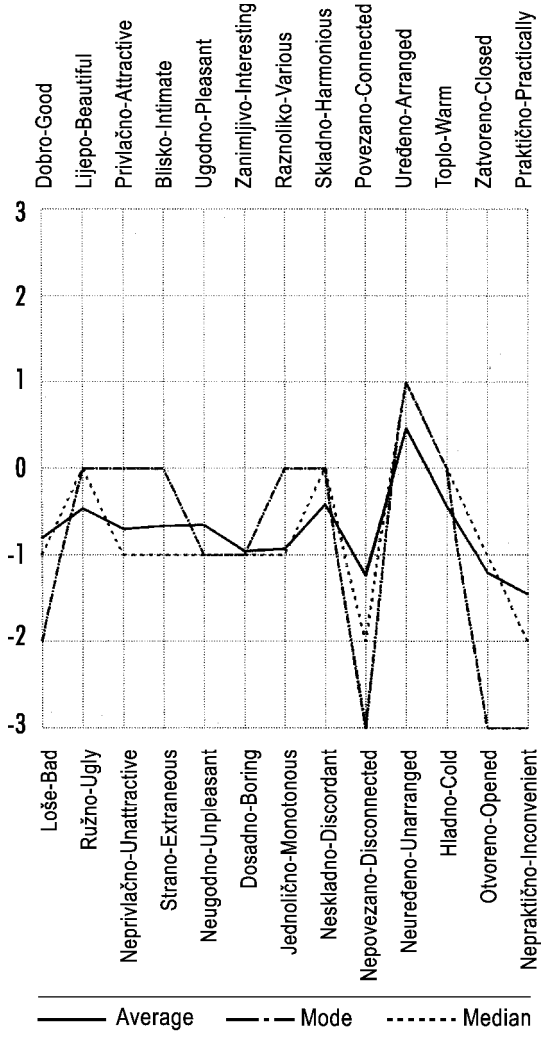

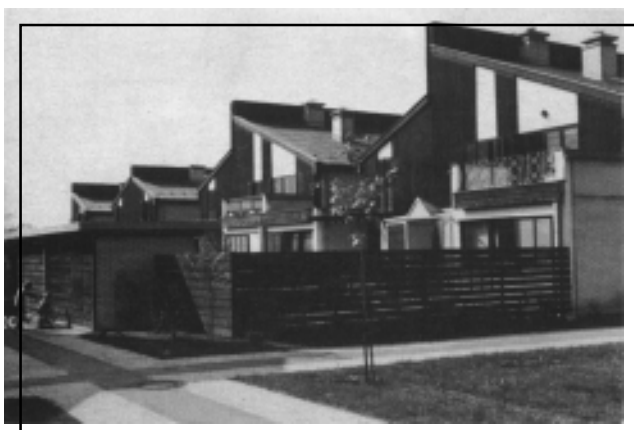
Profil 3. Naoko vrlo jednostavna situacija u kojoj se očituju svi elementi dobre boravišne povezanosti.

Profile 3. Seemingly very simple arrangement of elements, which nevertheless enables good dwelling connection.

Profil 4. Standardan primjer danajšnjega vrta, u kojem su kuća i vrt dvije zasebne cjeline.

Profile 4. Standard example of a contemporary garden – the house and the garden make two separate wholes.

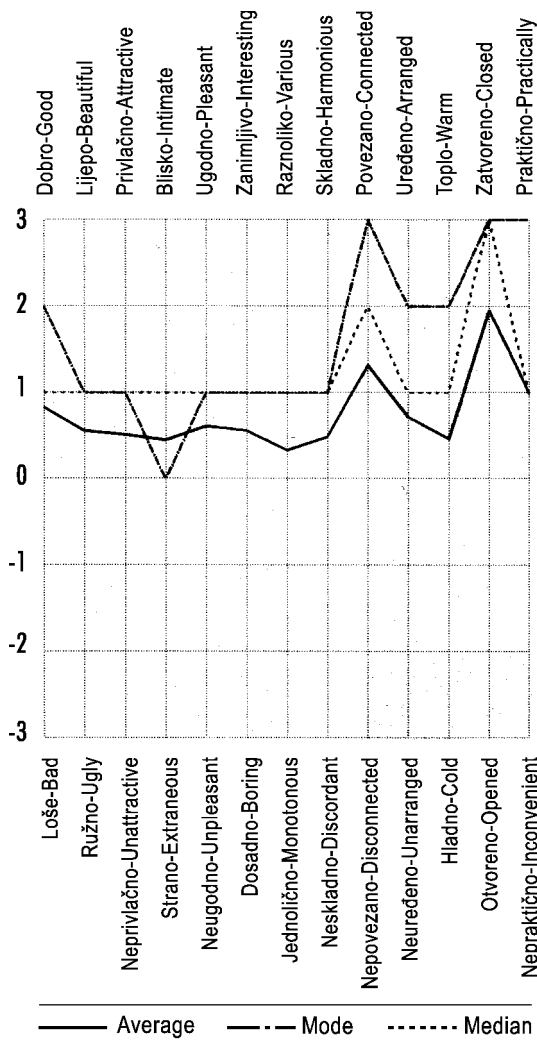

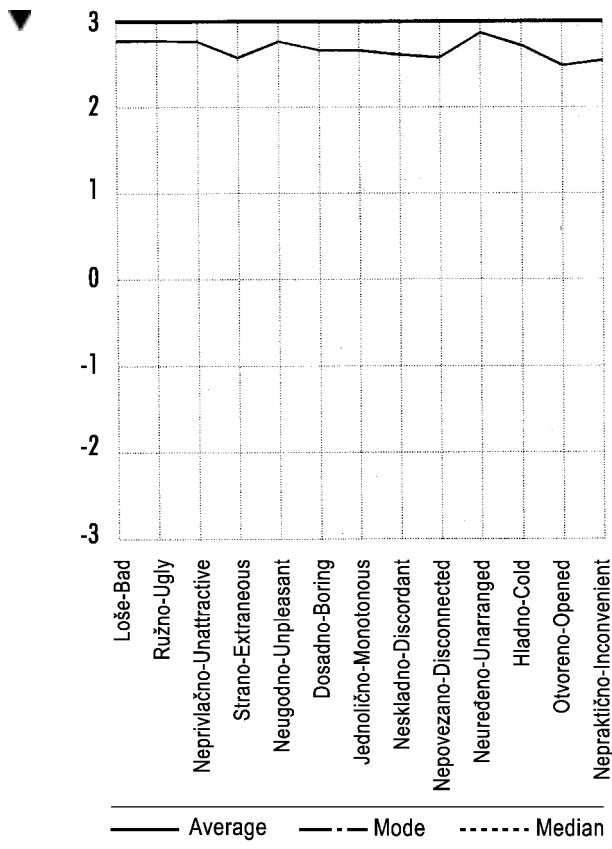
Profil 5. Atrijska kuća s vanjske strane. Ovaj oblik individualne jednoobiteljske gradnje zadovoljava sve stambene kvalitete.

Profile 5. External view of an atrium house. This type of detached single-family object meets all habitation requirements.

Profil 6. Široko otvoreno, neposredan i izravan prijelaz u vrt omogućuje blisku povezanost te dvije cjeline i njihovo međusobno prelijevanje. Slika prikazuje izlaz iz spavaće sobe u vrt za sunčanje.

Profile 6. Wide open, direct passage into the garden enables close connection between these two entities, which look like they are flowing into each other. The image depicts an exit from the bedroom into the sun-garden.

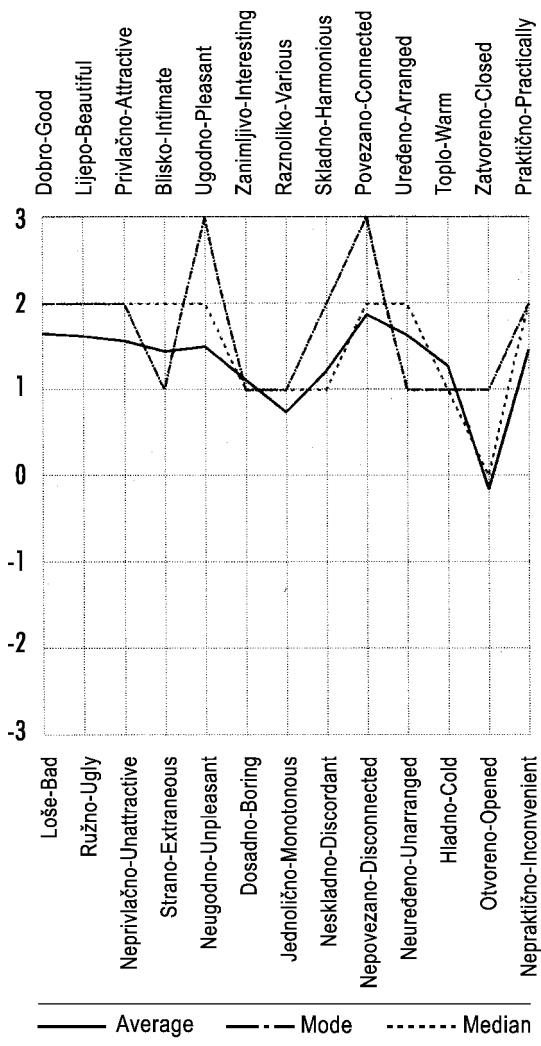

Profil 7. Na ovoj se fotografiji mogu naći svi elementi prostornog reda koji čine neki prostor više ili manje prihvatljivim. Pogledom ona ostavlja dojam jedne harmonično uređene cjeline koja u potpunosti odgovara boravišnoj kvaliteti vrtneoga prostora.

Profile 7. This photograph shows all the elements of space arrangement which could influence the acceptability of space. It leaves the visual impression of a balanced whole which entirely suits the habitation requirements of the garden space.

Profil 8. Tu su zamjetljivi gotovo svi elementi boravišne pogodnosti u vrtnome prostoru kao i u prethodnome prilogu. Nedostatak adekvatne ograđenosti i više prazan vrt ostavili su slabiji dojam.

Profile 8. This illustration has almost all of the elements of garden space dwelling advantages that are found in the previous profile. Lack of adequate enclosure, together with a certain emptiness of the garden, however, spoil the overall impression.

situacija u pravilu, posjeduje. Križanje ove varijable sa neovisnim varijablama pokazalo je statistički značajnu razliku u odnosu prema veličini obitelji. Ova se situacija pokazala statistički značajnijom dvočlanoj, tročlanoj i četveročlanoj obitelji koje su je ujedno ocijenile s pozitivnim predznakom, za razliku od jednočlane obitelji koje su je većinom ocijenili negativno.

Standarni, brojni i svima dobro poznati primjeri jedno-obiteljskih gradskih kuća nalaze se na fotografijama uz profil 2. i profil 4. Ispitanici su ih u prosjeku ocijenili više negativno. Situacija u profilu 2. ($x = 0,3$) nešto je bolje ocijenjena zbog ograđenosti i uporabe poznatog i popularnog crnogoričnog bilja. Situacija uz profil 4 u cjelini je negativno ocijenjena ($x = -0,8$). Ispitanici je smatraju previše *otvorenom*, *nepraktičnom*, *nepovezanim* i općenito lošom. Takav oblik korespondencije kuće s vrtom ne omogućuje nikakve boravišne kvalitete u vrtu. Tu je kao i u prethodnoj fotografiji jasno vidljiva posljedica tog nedostatka i ona se odražava atributima reprezentacije u obliku uporabe raznolikoga ukrasnoga biljnog materijala. Ova je situacija u odnosu na neovisne varijable pokazala statistički značajnu razliku kod ispitanika različite dobi, gdje ta značajnost raste porastom životne dobi. Isto tako, ona se pokazala značajnijom ispitanicima prosječnoga materijalnoga stanja, za razliku od natprosječno situiranih ispitanika koji su je ocijenili znatno lošije.

ZAKLJUČCI

Istraživanje je potvrdilo polaznu hipotezu da, među ostalim tipovima stanovanja, najveća vrijednost pripada stanovanju u samostojećoj jednoobiteljskoj kući. Spoznaje rezultata ankete i jasan stav ispitanika spram vrta i njegovih sastojka mogu se sumirati u kratkom i preglednom obliku slijedećim zaključcima:

- Rezultati su pokazali da je najbolji položaj boravišnih prostorija u kući u ravnini sa zemljom i orijentacijom prema vrtu.
- Pristup iz kuće u vrt najbolji je ako se odvija iz dnevnog boravka, blagovaonice i kuhinje. Kako je poznato to su prostorije u kojima se odvijaju svakodnevne životne funkcije. One će se prenijeti i u vanjski prostor, samo onda, ako i u njemu budu pruženi svi elementi ugodnoga boravka (međusobna povezanost istom ravninom, terasa, zaklonjenost od sunca, zatvorenost i sl.).
- Zaštita vrta od pogleda izvana jedan je od uvjeta za boravišnu kvalitetu. Zbog toga vrt mora biti vizualno zaštićen.
- Na kvalitetu boravka u vrtu poglavito utječe neposredna povezanost s boravišnim prostorima u kući, ali isto tako i privlačno strukturiran vrt.

Na osnovi iznesenog bitni su ista ravnina i otvorenost prizemlja kuće u vrt preko boravišnih elemenata, te potpuna vizualna zaštita vrta. Ovaj optimalni model jednoobiteljske kuće ima određenu vrijednost, zbog toga jer je primjenjiv za različite situacije i tipove

jednoobiteljske stambene gradnje. Njegova se vrijednost može na najučinkovitiji i najpovoljniji način primijeniti u atrijskoj kući, dok je suprotno, u drugim tipovima ona nešto manja.

LITERATURA

- Aničić B. (1991.), Boravišni potencijal i struktura vrta u izgradnji individualne kuće, Poljoprivredno znanstvena smotra, 56, 3-4, str. 307-318.
- Aničić B. (1997), Korelacija boravišnih kvaliteta vrtinog prostora i njegovih strukturnih svojstava, Disertacija, Agronomski fakultet Sveučilišta u Zagrebu.
- Coeterier J.F. (1983.) A Photo Validity Test, Journal of Environmental Psychology 3:, str. 315-323.
- Čaldarović O. i sur (1975.) Društveni aspekti individualne stambene izgradnje u Zagrebu, Centar za sociologiju sela, grada i prostora, Zagreb, str. 154.
- Čaldarović O. (1989.) Individualna stambena izgradnja, Društveni aspekti povezanosti Zagreba i okolnih područja, Institut za društvena istraživanja Sveučilišta u Zagrebu, Zagreb, str. 107-117.
- Čaldarović O. i sur. (1982.) Tipologija individualne stambene izgradnje u podbrežju Medvednice (Zagreb), Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Zagreb, str. 164.
- Eckbo G. (1956.) The Art of Home Landscaping, F.W. Dodge Corporation, New York, str. 278.
- Grant J. (1976.) Scenic and recreational highway study. Landscape planning, 3:, Amsterdam, str. 124-131.
- Ivanšek F. (1988.) Enodružinska hiša, Od prostostoječe hiše k nizki zgoščeni zazidavi, Ambient, Ljubljana, str. 244.
- Kaplan R. (1977.) Patterns of Environmental Preference, Environmental and Behavior, 9, 2, str. 195-216.
- Kravanja N. (1989.) Percepcijske lastnosti parkovnih rastlin, Disertacija, Institut za krajinsko arhitekturo, Ljubljana, str. 188.
- Kučan A. (1996.) Dejavniki nacionalne prostorske identitete v Sloveniji, Disertacija, Institut za krajinsko arhitekturo, Ljubljana, str. 230.
- Marušić i sur. (1987) Vrednovanje kulturne krajine u Sloveniji, Faza II, Katedra za krajinsko arhitekturo, VTO za Agronomijo, BF, Ljubljana, str. 165.
- Mehrabian A., Russel J.A. (1974.) An Approach to Environmental Psychology, The MIT Press, Cambridge, Massachusetts and London, England, str. 266.
- Nohl W. (1974.) Ansätze zu einer umweltpsychologischen Freiraumforschung, Materijalen zum Multiplexitätserlebnis in städtischen Freiräumen, Landschaft + Stadt Beiheft 11, Ulmer, Stuttgart, str. 60
- Ogrin D. (1970.) Vrt ali bivanje na prostem, Naš vrt, Ljubljana, 2, str. 33-38.
- Ogrin D. i sur. (1986.) Krajinska in arhitekturna ishodišča v oblikovanju enodružinske zazidave I, Katedra za krajinsko arhitekturo, VTO za Agronomijo, BF, Ljubljana, str. 104.
- Zube E. H. (1978.) ur. Studies in Landscape Perception, Amherst: University of Massachusetts, str. 174.